

Силабус
навчальної дисципліни
Логопедія
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Линдіна Євгенія Юріївна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/lyndina/
Контактний тел.	+380502203014
Е-mail викладача:	evgeniyalyndina.bgpu@gmail.com
Графік консультацій	понеділок

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
4/120	20	20	80	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: логопедія, порушення мовлення, алалія, афазія, дисграфія, дислексія.

Мета курсу: озброєння здобувачів вищої освіти загальними та спеціальними компетентностями, формування уявлень про структуру порушеного мовленнєвого розвитку, про засоби попередження, виявлення та усунення різних мовленнєвих порушень у дітей та дорослих, що забезпечують повноцінний загальний особистісний розвиток, їх подальше успішне навчання та освіти.

Предмет курсу - процес корекції мовленнєвих порушень.

Компетентності та програмні результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

Результати навчання:

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, з'ясувати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними

порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

Зміст курсу:

Змістовий модуль № 29. Загальні відомості про алалії.

Тема 57. Сучасні класифікації алалії.

Визначення алалії. Причини, локалізація, механізм порушення при алалії. Історія розвитку вчення про алалії. Різні підходи до класифікації алалії. Психологічна класифікація алалії за Р. Левіною. Лінгвістична класифікація за В. Орфінською. Психолінгвістична класифікація за Є. Соботович. Недорозвиток фонематичної системи мовлення та словника. Недорозвиток граматичної системи мови.

Тема 58. Обстеження дітей з алалією.

Зміст та методика логопедичного обстеження дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку. Основні принципи обстеження. Прийоми обстеження. Аналіз анамнестичних і катамнестичних відомостей про дітей із недорозвитком мовлення. Форми і матеріал обстеження. Експрес-діагностика. Проблема діагностики та прогнозу при сенсорній алалії.

Змістовий модуль № 30. Загальна характеристика моторної алалії.

Тема 59. Моторна алалія.

Визначення моторної (експресивної) алалії. Етіологія експресивної алалії. Характер ушкодження мовленнєвого апарату. Механізм експресивної алалії. Симптоматика алалії: немовленнєві, мовленнєві порушення. Класифікація. Вплив недорозвитку мовлення на загальний розвиток та діяльність дитини. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення при алалії.

Тема 60. Логопедична робота при моторній алалії.

Стан мовлення дітей з різними рівнями мовного недорозвитку. Основні напрями логопедичної корекції на різних рівнях недорозвитку мовлення. Основні методичні принципи організації логопедичної роботи з моторними алаліками. Етапи логопедичної роботи при моторній алалії. Концентрична система розподілу матеріалу. Логопедична робота з немовленнєвими дітьми. Задачі, зміст та методика логопедичної роботи з подолання первинних порушень мовленнєвого розвитку. Формування різних аспектів комунікації на основі предметно-практичної діяльності. Використання знаково-символічної діяльності під час формування мовлення. Формування лексичної системності, граматичних узагальнень і

протиставлень. Активізація мовленнєвої діяльності в різних ситуаціях спілкування. Ефективність корекційного впливу при моторній алалії.

Змістовий модуль № 31. Загальна характеристика сенсорної алалії.

Тема 61. Сенсорна алалія.

Визначення сенсорної алалії. Симптоматика порушення. Причини та механізм порушення мовлення при сенсорній алалії. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною алалією. Особливості акустичної уваги, сприйняття і вищого акустичного аналізу і синтезу при сенсорній алалії. Специфіка імпресивного та експресивного мовлення при сенсорній алалії. Тональний слух при сенсорній алалії. Специфіка акустико-гностичних і акустико-мнестичних процесів при сенсорній алалії.

Тема 62. Логопедична робота при сенсорній алалії.

Формування довільної уваги, фонематичного сприймання при сенсорній алалії. Розвиток акустичних диференціацій звуків немовленнєвого та мовленнєвого характеру. Реалізація комплексного підходу в корекційно-логопедичній роботі. Види мовленнєвої роботи при сенсорній алалії. Напрями корекційно-логопедичного впливу при сенсорній алалії. Застосування різних додаткових засобів корекції для формування системи значень. Послідовність логопедичного впливу при сенсорній алалії. Розвиток імпресивного та експресивного мовлення.

Змістовий модуль № 32. Загальні відомості про афазії.

Тема 63. Сучасні класифікації афазії.

Розвиток афазіології. Афазія як системне порушення мовленнєвої діяльності. Причини, локалізація, механізм порушення. Комплекс взаємопов'язаних мовленнєвих (порушення в лексичній, граматичній, фонетичній системі мовлення) і немовленнєвих (апраксії, агнозії) порушень. Порушення комунікативної функції мовлення при органічних ураженнях кори головного мозку. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Комплексні афазії. Афазії у поліглотів та при амбідекстрії.

Тема 64. Комплексне обстеження хворих на афазію.

Значення комплексного обстеження хворих на афазію. Зміст, структура, принципи, методи та прийоми обстеження хворих на афазію. Обстеження порушених зовнішніх коркових функцій. Дослідження немовленнєвих функцій: акустичний та оптичний гнозис; оральний, просторовий та динамічний праксис; сукцесивні та симультанні синтези. Обстеження мовлення: вивчення імпресивного мовлення (розуміння діалогічного, монологічного мовлення, окремих фраз, слів); перевірка експресивного мовлення (діалогічне, монологічне мовлення, відтворення автоматизованих словесних рядів, називання предметів); повторення – відображене мовлення – зв'язного тексту, фраз, слів, звуків, читання (тексту, фраз, слів), письмо, лічба.

Змістовий модуль № 33. Форми сенсорної та моторної афазії.

Тема 65. Акустико-гностична та акустико-мнестична форми сенсорної афазії: симптокомплекс та особливості логопедичної роботи.

Порушення фонематичного слуху при афазії. Прояви слухової дискінезії, логореї, експресивного аграматизму в усному та писемному мовленні. Прояв амнестичних труднощів у хворих акустико-гностичною формою афазії. Клінічна картина хворого на акустико-гностичну форму афазії. Принципи та зміст корекційної роботи при сенсорних формах афазії. Відновлення фонематичного слуху при акустико-гностичній афазії. Прийоми відновлення слухомовленнєвої пам'яті. Подолання слухової дискінезії та експресивного аграматизму в

усному та писемному мовленні. Етапи відновлювальної роботи при акустико-гностичній афазії. Результати відновлювального навчання.

Етіопатогенез, симптоматика основних проявів акустико-мнестичної форми сенсорної афазії. Структура мовленнєвого дефекту. Прояви мнестичних порушень при сенсорній афазії. Мнестично-інтелектуальний статус. Клінічна картина хворого на акустико-мнестичну форму афазії. Відновлення зорового гнозису при акустико-мнестичній афазії. Прийоми відновлення слухомовленнєвої пам'яті. Подолання слухової дискінезії та експресивного аграматизму в усному та писемному мовленні. Етапи відновлювальної роботи при акустико-мнестичній афазії. Результати відновлювального навчання.

Тема 66. Еферентна та аферентна моторні афазії.

Причини, механізми та симптоматика еферентної моторної афазії. Характеристика різних варіантів еферентної моторної афазії. Прояви аграфії, алексії та імпресивного аграматизму при еферентній моторній афазії. Клінічна картина хворого на афазію. Методика подолання аграфії, алексії, акалькулії та вторинних порушень при еферентній моторній афазії. Етапи відновлювальної роботи при еферентній моторній афазії. Методика подолання кінетичної апраксії на ранньому та резидуальному етапі відновлення. Подолання аграфії, алексії, імпресивного аграматизму при еферентній моторній афазії. Етапи відновлювальної роботи при еферентній моторній афазії. Результати відновлювального навчання.

Причини, механізми та симптоматика аферентної моторної афазії. Прояви кінестетичної апраксії артикуляційного апарату. Клінічна картина хворого на аферентну моторну афазію. Принципи та зміст корекційної роботи при моторних формах афазії. Прийоми та шляхи подолання кінестетичної апраксії артикуляційного апарату на ранньому етапі відновлення. Прийоми та шляхи подолання кінестетичної апраксії артикуляційного апарату на резидуальному етапі відновлення. Результати відновлювального навчання.

Змістовий модуль № 34. Семантична та динамічна афазії.

Тема 67. Динамічна моторна афазія: симптокомплекс та особливості логопедичної роботи.

Причини, механізми та симптоматика динамічної моторної афазії. Порушення планування та програмування усного та писемного висловлювання при динамічній афазії. Клінічна характеристика хворого на динамічну форму афазії. Методика подолання: мовленнєвої аспонтанності, інактивності хворого. Відновлення планування та програмування розвиненого усного та писемного висловлювання. Подолання ехолалії при динамічній афазії. Етапи відновлювальної логопедичної роботи при динамічній афазії. Результати відновлювального навчання.

Тема 68. Семантична афазія: симптокомплекс та особливості логопедичної роботи.

Прояви імпресивного аграматизму, амнестичних труднощів, порушень оптико-просторового та симультанного гнозису, обмеженість словника. Прояви зорових труднощів у хворих на семантичну афазію. Комплексні порушення при семантичній формі афазії. Клінічна картина хворого на семантичну афазію. Подолання імпресивного аграматизму, мовленнєво-мисленнєвої діяльності. Прийоми подолання обмеженості словника, порушень розуміння прислів'їв. Етапи відновлювальної роботи при семантичній афазії. Результати відновлювального навчання.

Змістовий модуль № 35. Загальна характеристика порушень писемного мовлення.

Тема 69. Класифікація дисграфій.

Психофізіологічні механізми процесу письма. Мозкова організація процесу письма. Операції процесу письма. Передумови формування навичок письма. Причини порушень писемного мовлення. Симптоматика дисграфії. Типи патологічних помилок та їх механізми. Класифікація дисграфій з урахуванням порушених аналізаторів (М. Хватцев, О. Токарева). Класифікація дисграфій на основі несформованості певних операцій процесу письма. Класифікація дисграфій з урахуванням порушених психічних функцій.

Тема 70. Класифікація дислексій та етіологія порушень читання.

Психофізіологічні механізми процесу читання. Операції процесу читання. Ступені становлення навичок читання у дітей (за Т. Єгоровим). Відмінності процесів письма та читання. Причини дислексії. Симптоматика дислексії. Механізми дислексії. Дислексія та порушення зорово-просторових функцій. Дислексія та порушення когнітивних функцій. Дислексія та порушення усного мовлення. Критерії класифікації дислексій. Оптична дислексія. Мнестична дислексія. Фонематична дислексія. Семантична дислексія. Граматична дислексія. Тактильна дислексія. Особливості прояву порушень письма та читання у разі різних мовленнєвих патологій.

Змістовий модуль № 36. Корекція та профілактика порушень писемного мовлення

Тема 71. Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення.

Обстеження дітей з порушеннями письма та читання. Логопедична робота з подолання фонетичних помилок. Розвиток зорово-просторового сприймання та уявлень, прийоми розвитку зорового та буквенного гнозису, зорово-моторної координації, прийоми розвитку зорової пам'яті та уваги, прийоми формування зорового аналізу та синтезу. Логопедична робота з подолання лексико-граматичних помилок. Логопедична робота при порушеннях читання.

Тема 72. Профілактика порушень писемного мовлення.

Характеристика факторів ризику щодо виникнення дислексії та дисграфії у дошкільників. Раннє виявлення схильності до дисграфічних та дислексичних порушень. Напрями спеціальної роботи з попередження у дітей труднощів засвоєння грамоти.

Методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) за джерелом інформації:

- *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): курс складається з лекцій, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи. Заняття проводяться у формі бліц-опитувань, практичних вправ, висловлювання власної точки зору заохочується; нетерпимість до академічного плагіату.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ноутбук); програмне (Moodle, репозитарій); наочність (презентації), логопедичні зонди, дидактичний матеріал.

Система оцінювання та вимоги: контроль за навчальною діяльністю здобувачів передбачає проводитися за допомогою усного опитування, виконання тестових та практичних завдань, самостійної й індивідуальної робіт та підсумкового контролю.

Шкала нарахування рейтингових балів

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка реферату	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів
2	Форми модульного контролю:	
2.1	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
2.2	Повна, коротка відповідь	4 бали
2.3	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
2.4	Неповна відповідь	2 бали
2.5	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
2.6	Незадовільна відповідь	0 балів
2.7	Модульна контрольна робота	40 балів

3	Штрафні бали:	
3.1	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 2 бали
3.2	Неготовність до аудиторних заняття	мінус 3 бали

Максимальна кількість балів, що нараховується за екзамен 50 балів.

Критеріями оцінювання є:

Бали	Критерії оцінювання
40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими модулями та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час контрольної роботи.

Поточний контроль										Усьог о	Екзаме н	Разом
ЗК №1		ЗК № 2		ЗК № 3		ЗК № 4		ЗК № 5				
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ4	ЗМ 5	ЗМ 6	ЗМ 7	ЗМ8	ЗМ 7	ЗМ8	250/5 =50	50	100
25	25	25	25	25	25	25	25	25	25			

ЗМ1, ЗМ2 ... – змістові модулі.

ЗМ №1+ЗМ № 2 = ЗК 1

Оцінювання знань здійснюється за такою шкалою підсумкового контролю: позитивні оцінки — «відмінно», «добре», «задовільно», негативна оцінка — «незадовільно». Оцінки за шкалою виставляються на підставі накопичуваної бальної шкали. Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки – 50. Максимальний бал – 100. Крок шкали – 1.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник для ВНЗ. Суми: Університетська книга, 2018. 302 с.
2. Линдіна Є. Ю., Ревуцька О. В. Технології логопедичного обстеження. Бердянськ: БДПУ, 2021. 245 с.
3. Логопедія: підручник / за ред. М. К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с.

4. Чередніченко Н. В., Гайдеєнко В. В., Бурдейна О. А., Алексеева Н. Ю., Мележик О. А. Формування та корекція складової структури слова у дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку : навчально-методичний посібник. Київ, 2019. 130 с.
5. Рібцун, Ю.В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник. Львів : Світ, 2020. 264 с.
6. Ревуцька О.В. Теорія та методика виховання дітей з вадами мовлення :навчальний посібник. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2016. 240 с.
7. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії / упор. В. В. Тищенко, Є. Ю. Линдіна К.: Вид. дім Дмитра Бураго, 2015. 308 с.
8. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч.посібник / за заг. ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.
9. Хрестоматія з логопедії: навчальний посібник / уклад. С. В. Федоренко, І. С. Марченко; за заг. ред. М. К. Шеремет. К. : Книга-плюс, 2019. 496 с.
10. Чередніченко Н. В. Порушення письма у молодших школярів : діагностика та корекція : навчально-методичний посібник. К. : ДІА, 2018. 248 с.

Допоміжна

1. Малярчук А. Я. виправлення вад мовлення : звуки К, Г. Харків: навчальний посібник. Київ: Літера ЛТД, 2019. 64 с.
2. Пасічник Н. А. Логопедичні вправи та завдання. К.: Ред. загальнопедагог. газет, 2014. 128 с.
3. Савченко М. А. Методика виправлення порушень вимови фонем у дітей. Тернопіль : Навч. книга Богдан, 2011. 160 с.
4. Шевченко О. Розвиток логопедичної допомоги в Україні. Дефектологія. 2003. №2. С. 49-53.
5. Lyndina, Y. (2022). Interdisciplinary Links of Speech Therapy for Individuals or Children with Special Needs. Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala, 14(4), 260-273.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Електронна навчальна платформа Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=866>